

I. BIBLIA – ZASÓB MOTYWÓW, TOPOSÓW I GATUNKÓW LITERACKICH

1. Uzupełnij tabelkę

Biblia					
znaczenie terminu	części Biblii	religie odnoszące się do Biblii	sposoby utrwalania Biblii	języki Biblii	przekłady Biblii i ich autorzy
	Stary i Nowy Testament	judaizm, protestantyzm, katolicyzm, prawosławie			Septuaginta, Wulgata, Biblia Jakuba Wujka, Biblia Tysiąclecia
Funkcje Biblii					
wyznaczniki funkcji sakralnej		wyznaczniki funkcji poznawczej		wyznaczniki funkcji estetycznej	
1.		1		• dzieło literackie – tekst kultury • ogrom gatunków literackich (przypowieść, pieśń, psalm, hymn, modlitwa, kazanie) • wielość symboli i alegorii • inspiracja dla filozofów, pisarzy, malarzy, kompozytorów	
2.		2			
3.		3			

I. Opowieści starotestamentowe**Fragment Księgi Rodzaju (22)**

A po tych wydarzeniach Bóg wystawił Abrahama na próbę. Rzekł do niego: — „Abrahamie!” — a gdy on odpowiedział: — „Oto jestem” — powiedział: — „Weź twego syna jedynego, którego miłujesz, Izaaka, idź do kraju Moria i tam złóż go w ofierze na jednym z pagórków, jakie ci wskażę”.

Nazajutrz rano Abraham osiodłał swego osła, zabrał z sobą dwóch swych ludzi i syna Izaaka, narąbał drzewa do spalania ofiary i ruszył w drogę do miejscowości, o której mu Bóg powiedział. Na trzeci dzień Abraham, spojrzawszy, dostrzegł z daleka ową miejscowość. I wtedy rzekł do swych sług: — „Zostańcie tu z osłem, ja zaś i chłopiec pójdziemy tam, aby oddać pokłon Bogu, a potem wrócimy do was”.

Abraham, zabrawszy drwa do spalania ofiary, włożył je na syna swego Izaaka, wziął do ręki ogień i nóż, po czym obaj się oddalili.

Izaak odezwał się do swego ojca Abrahama: — „Ojcie mój!” — a gdy ten rzekł: — „Oto jestem, mój synu” — zapytał: — „Oto ogień i drwa, a gdzież jest jagnię na całopalenie?”

Abraham odpowiedział: — „Bóg upatrzy sobie jagnię na całopalenie, synu mój” — i szli obydwaj dalej. A gdy przyszli na to miejsce, które Bóg wskazał, Abraham zbudował tam ołtarz, ułożył na nim drwa i związawszy syna swego Izaaka położył go na tych drwach na ołtarzu. Potem Abraham sięgnął ręką po nóż, aby zabić swego syna.

Ale wtedy Anioł Pański zawołał na niego z nieba i rzekł - „Abrahamie, Abrahamie!” — a on rzekł: — „Oto jestem” — Anioł powiedział mu: — „Nie podnoś ręki na chłopca i nie czyn mu nic złego! Teraz poznałem, że boisz się Boga bo nie odmówiłeś mi nawet twego jedynego syna” (...) Po czym Anioł Pański przemówił głośno z nieba do Abrahama po raz drugi:

— „Przysięgam na siebie, wyrocznia Pana, że ponieważ uczyniłeś to, a nie oszczędziłeś syna twego jedynego, będę ci błogosławił i dam ci potomstwo tak liczne jak gwiazdy na niebie i jak ziarnka piasku na wybrzeżu morza; Potomkowie twoi zdobędą warownię swych nieprzyjaciół. Wszystkie ludy ziemi będą sobie życzyć szczęścia takiego, jakie jest udziałem twego potomstwa, dlatego, że usłuchałeś mego rozkazu” — Abraham wrócił do swych sług i wyruszywszy razem z nimi w drogę, poszedł do Beer-Szeby”.

1. Uzupełnij plan wydarzeń opowieści o ofiarowaniu Izaaka.

-
- Abraham i jego syn wyruszają w drogę w towarzystwie sług.
- Odlączenie się ojca i syna od służących.
-
-
- Anioł Pański przerywa złożenie ofiary.
-
- Abraham i Izaak wraca do Beer-Szeby.

2. Scharakteryzuj występujące w tym fragmencie postaci.

-
-

c)

3. Wskaż cechy stylistyczne i narracyjne przypowieści.

-
-
-
-
-

II. DO CZEGO SŁUŻĄ PRZYPowieści?

Przypowieść (inaczej parabola) – gatunek literatury moralistycznej (**dydaktycznej**), utwór narracyjny, w którym przedstawione postacie nie są ważne ze względu na cechy jednostkowe, lecz jako przykłady uniwersalnych prawideł ludzkiej egzystencji, postaw wobec życia i kolei losu. Świat przedstawiony przypowieści stanowi zbiór sytuacyjnych wykładników jakiejś ogólnej prawdy moralnej, filozoficznej czy religijnej. Fabuła jest uschematyzowana i uboga w realia, które podlegają tu selekcji ze względu na nadrzędny sens utworu.

Pewien człowiek miał dwóch synów. Młodszy z nich rzekł do ojca: „Ojcze, daj mi część majątku, która na mnie przypada”. Podzielił więc majątek między nich. Niedługo potem młodszy syn, zabrawszy wszystko, odjechał w dalekie strony i tam roztrwonił swój majątek, żyjąc rozrzutnie. A gdy wszystko wydał, nastał ciężki głód w owej krainie i on sam zaczął cierpieć niedostatek. Poszedł i przysłał do jednego z obywateli owej krainy, a ten posłał go na swoje pola żeby pasł świnie. Pragnął on napęłnić swój żołądek strąkami, którymi żywiły się świnie, lecz nikt mu ich nie dawał. Wtedy zastanowił się i rzekł: „Iluż to najemników mojego ojca ma pod dostatkiem chleba, a ja tu z głodu ginę. Zabiorę się i pójdę do mego ojca, i powiem mu: Ojcze, zgrzeszyłem przeciw Bogu i względem ciebie; już nie jestem godzien nazywać się twoim synem: uczyni mnie choćby jednym z najemników”. Wybrał się więc i poszedł do swojego ojca. A gdy był jeszcze daleko, ujrzał go jego ojciec i wzruszył się głęboko; wybiegł naprzeciw niego, rzucił mu się na szyję i ucałował go. A syn rzekł do niego: „Ojcze, zgrzeszyłem przeciw Bogu i względem ciebie, już nie jestem godzien nazywać się twoim synem”. Lecz ojciec rzekł do swoich sług: „Przynieście szybko najlepszą szatę i ubierzcie go; dajcie mu też pierścień na rękę i sandały na nogi! Przeprowadźcie utuczone cielę i zabijcie: będziemy ucztować i bawić się, ponieważ ten mój syn był umarły, a znów ożył; zaginął, a odnalazł się”. I zaczęli się bawić. Tymczasem starszy jego syn przebywał na polu. Gdy wracał i był blisko domu, usłyszał muzykę i tańce. Przywołał jednego ze sług i pytał go, co to ma znaczyć. Ten mu rzekł: „Twój brat powrócił, a ojciec twój kazał zabić utuczone cielę, ponieważ odzyskał go zdrowego”. Na to rozgniewał się i nie chciał wejść; wtedy ojciec jego wyszedł i tłumaczył mu. Lecz on odpowiedział ojcu: „Oto tyle lat ci służy i nigdy nie przekroczyłem twojego rozkazu; ale mnie nie dałeś nigdy koźlęcia, żebym się zabawił z przyjaciółmi. Skoro jednak wrócił ten syn twój, który roztrwonił twój majątek z nierządnicami, kazałeś zabić dla niego utuczone cielę”. Lecz on mu odpowiedział: „Moje dziecko, ty zawsze jesteś przy mnie i wszystko moje do ciebie należy. A trzeba się weselić i cieszyć z tego, że ten brat twój był umarły, a znów ożył, zaginął, a odnalazł się”.

Jaki element fabuły mają w tej przypowieści charakter alegoryczny?

Elementy fabuły	Znaczenie dosłowne	Znaczenie przenośne (alegoria)
Wydarzenia		
Postaci		

2. Wskaż cechy stylistyczne i narracyjne przypowieści.

-
-
-

3. Na podstawie przypowieści zdefiniuj alegorię.

Alegoria –

III. Analiza i interpretacja dwóch obrazów Bartolome Esteban Murillo („Odjazd syna marnotrawnego” i Rembrandta „Powrót syna marnotrawnego”)

1. Na obydwu obrazach pojawiają się prawdopodobnie te same postacie. Odnajdź różnice między wyglądem i ułożeniem postaci.

<i>Odjazd syna marnotrawnego</i>		<i>Powrót syna marnotrawnego</i>
	Wiek postaci, ich ubiór	
	Matka i ojciec	
	Syn marnotrawny – sposób przedstawienia postaci.	

1. Jakie różnice można odnaleźć w kompozycji i temacie planu trzeciego? Jakie treści wniosła zmiana planu?

.....

2. W jakiej tonacji utrzymany jest pierwszy obraz, a w jakiej drugi?

.....

3. Jakie podobieństwa kolorystyczne można odnaleźć między obrazami?

.....

4. Które z barw mają, według Ciebie, znaczenie symboliczne? Co oznaczają?

.....

5. Wymień elementy dynamiczne w jednym i drugim obrazie.

.....	
-------	-------

6. W którym z obrazów jest ich więcej? Dlaczego?

.....

7. . Dynamika wyraża również dodatkowe treści. Jakie są one w pierwszym, a jakie w drugim obrazie?

.....

.....

IV. PRÓBA HIOBA

W ziemi Uc żył pewien człowiek, który oddawał cześć Jehowie. Miał na imię Hiob. Był bardzo bogaty i miał dużą rodzinę. Był też życzliwy i pomagał drugim: biedakom, kobietom, które straciły mężów, oraz dzieciom, które nie miały rodziców. Ale czy dzięki temu, że Hiob robił to, co dobre, nie spotkały go żadne problemy?

Hiob nie wiedział, że obserwuje go Szatan Diabeł. Jehowa powiedział do Szatana: 'Czy zauważyłeś mojego sługę Hioba? Nie ma drugiego takiego na całej ziemi. Słucha mnie i robi to, co dobre'. Szatan odpowiedział: 'Nic w tym dziwnego. Chronisz go i wspierasz. Dalesz mu ziemię i zwierzęta. Jak mu to wszystko zabierzesz, przestanie ci oddawać cześć'. Jehowa powiedział: 'Możesz wypróbować Hioba. Ale nie wolno ci go zabić'. Dlaczego Jehowa pozwolił Szatanowi na coś takiego? Bo był pewien, że Hiob nie przestanie Mu służyć.

Szatan sprowadził na Hioba wiele nieszczęść. Najpierw wysłał ludzi nazywanych Sabejczykami, żeby ukradli Hiobowi bydło i osły. Potem ogień zabił wszystkie jego owce. Inna grupa ludzi, Chaldejczycy, ukradła mu wielbłądy. Słudzy, którzy się opiekowali tymi zwierzętami, zostali zabici. I wtedy doszło do największej tragedii: kiedy dzieci Hioba były na przyjęciu, zawałił się na nie dom i wszystkie zginęły. Hiob był zrozpaczony, ale nie przestał służyć Jehowie.

Szatan chciał, żeby Hiob cierpiał jeszcze bardziej. Dlatego sprawił, że na całym jego ciele pojawiły się wrzody, co sprawiało okropny ból. Hiob nie wiedział, dlaczego to wszystko go spotkało. Ale dalej oddawał cześć Jehowie. Bóg widział całą sytuację i bardzo Mu się podobało postępowanie Hioba.

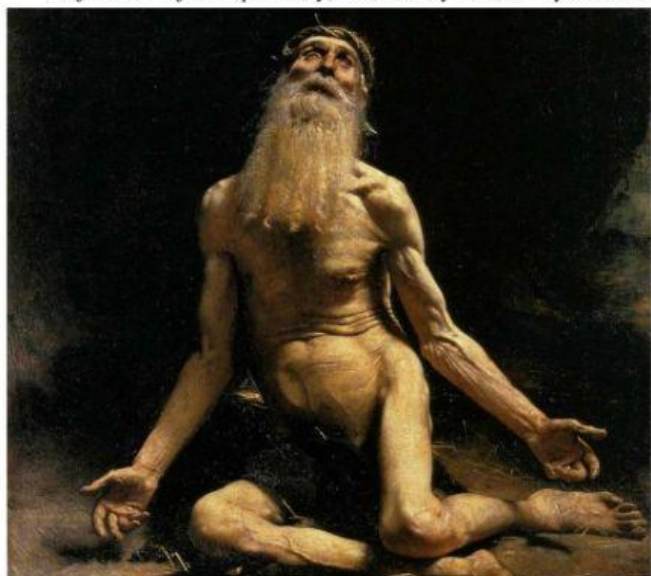
W kolejnej próbie Szatan posłużył się trzema mężczyznami. Oskarżyli oni Hioba: 'Na pewno zgrzeszyłeś i próbujesz to ukryć. Bóg cię ukarał'. Hiob bronił się: 'Nie zrobiłem nic złego'. Ale potem zaczął myśleć, że to Jehowa sprowadził te nieszczęścia, i powiedział, że Bóg jest wobec niego niesprawiedliwy.

Rozmowie przysłuchiwał się młody człowiek o imieniu Elihu. Na początku się nie odzywał, aż w końcu stwierdził: 'Żaden z was nie ma racji. Jehowa jest wspanialszy, niż możemy to sobie wyobrazić. Nigdy nie robi złych rzeczy. Widzi wszystko i pomaga ludziom, gdy mają problemy'.

Następnie do Hioba przemówił Jehowa: 'Gdzie byłeś, kiedy stwarzałem niebo i ziemię? Dlaczego uważasz, że jestem niesprawiedliwy? Wypowiadasz się, choć nie wiesz, czemu dzieją się pewne rzeczy'. Hiob przyznał się do błędu i powiedział: 'Nie miałem racji. Słyszałem o Tobie, ale dopiero teraz dowiedziałem się, jaki naprawdę jesteś. Nie ma dla Ciebie rzeczy niemożliwych. Przepraszam za to, co mówiłem'.

Kiedy próba się skończyła, Jehowa uzdrowił Hioba i dał mu o wiele więcej, niż miał on wcześniej. Hiob żył potem długo i szczęśliwie. Jehowa pobłogosławił mu za to, że był posłuszny, nawet gdy było to trudne. Czy tak jak Hiob będziesz służył Jehowie bez względu na to, co się wydarzy?

1. Do którego fragmentu Księgi Hioba – spośród zamieszczonych w podręczniku – dzieło Léona Bonnata mogłoby stanowić ilustrację? Uzasadnij swoją odpowiedź.

- a) otwarte dłonie – _____
b) opuszczone ręce – _____

- c) skrzyżowane nogi – _____
d) wzrok skierowany ku górze – _____

3. Światło w malarstwie odgrywa bardzo istotną rolę. Rembrandt wydobywa za pomocą mistrzowskiego światłocienia kształty, Caravaggio tworzy mistyczną atmosferę, a jaką funkcję pełni światło u Léona Bonnata?

4. Jaki rodzaj malarstwa reprezentuje obraz *Hiob* ze względu na sposób ukazania postaci? Jest to

- A. portret. B. akt. C. scenka rodzajowa.

5. Ważnym aspektem dzieła Bonnata jest symbolika nagości. Najczęściej nagie ciało kojarzy się ze zmysłowością, erotyzmem, pięknem natury ludzkiej. Zinterpretuj, jakie znaczenie ma nagość Hioba.

6. Co mówi nam twarz Hioba? Przeanalizuj dokładnie poszczególne części jego fizjonomii – jak są przedstawione i co wyrażają?

- a) oczy – _____
b) usta – _____
c) policzki – _____
d) zarost – _____

7. Opisz, w jaki sposób malarz ukazał starość człowieka. Uwzględnij aspekt fizyczny i duchowy postaci.

8. Postać Hioba funkcjonuje w kulturze jako archetyp niezawinionego cierpienia. Uzasadnij uniwersalizm postawy biblijnego bohatera, nawiązując do jego wizerunku na płótnie Bonnata.

V. O MIŁOŚCI W STARYM TESTAMENCIE (PIEŚŃ NAD PIEŚNIAMI)

W *Starym Testamencie* znajduje się *Pieśń nad Pieśniami*. Dzieło napisał nieznany twórca (choć długi czas za autora uważano króla Salomona) prawdopodobnie między VI a III w. p.n.e. W czym tkwi wyjątkowość *Pieśni nad Pieśniami*?

Zenon Ziolkowski Najtrudniejsze stronicie Biblii (FRAGMENTY)

Kontrowersje wokół *Pieśni nad Pieśniami* są po części wytłumaczalne, ponieważ jest ona poematem lirycznym o tematyce miłosnej. Ukazuje miłość mężczyzny i kobiety, przeżywaną w całej gamie uczuć, wyrażonych tu z istic [semicką](#) obrazowością i żarem, ale też z godnością i szacunkiem, jakich wymaga czystość owej miłości. Nie pasuje więc do niej określenie „pieśń erotyczna” we współczesnym znaczeniu tego słowa. Jeśli chodzi o interpretację *Pieśni nad Pieśniami*, zawsze należy mieć na uwadze zdanie rabiego Akiby, że jest to „księga najświętsza” spośród Pisma. Dlaczego? [...] Interpretacja najstarsza i pierwotna tej kontrowersyjnej księgi biblijnej – zarówno żydowska, jak i chrześcijańska – jest religijna. Według niej *Pieśń nad Pieśniami* jest alegorią miłości, jaką Bóg okazuje człowiekowi, który tę miłość odbiera w darze i czyni ją duszą swojej ludzkiej miłości. [...]

W rzeczywistości prorocy [...] używają często obrazu miłości ludzkiej do ukazania więzi Jahwe z Izraelem, z której wynika konieczność wiecznej wierności. [...] Urzeczywistnianie się oblubieńczego odniesienia uwidacznia się na wielu płaszczyznach: Jahwe – Izrael, Mesjasz – naród wybrany, Chrystus – Kościół. [...]

Jednakże przenośne tylko rozumienie treści *Pieśni nad Pieśniami* nie zadowala dzisiaj wielu jej interpretatorów. Sięgają oni głębiej w znaczenie literalne tej księgi i przyjmują je również dosłownie: jako pochwałę ludzkiej miłości, biorącej swój początek w Bogu. [...] W *Pieśni nad Pieśniami* należy widzieć również przypomnienie pierwotnej prawdy o mężczyźnie i kobiecie, którzy mogą się sobie wzajemnie oddać tylko w miłości. Inne księgi mądrościowe nie podkreślają tego znaczenia, a rolę kobiety ukazują w zadaniu rodzenia potomstwa i prowadzenia domu [...]. *Pieśń nad Pieśniami* wzbogaciła więc pojęcie małżeństwa, w którym miłość jest najwyższą wartością, tworzącą prawdziwą równość między mężczyzną a kobietą. [...] *Pieśń nad Pieśniami* ukazuje nierozzerwalny związek mężczyzny i kobiety oraz ich wyłączną wierność. W czasach [poligamii](#) – która występowała nawet w Izraelu – było to ukazanie prawdy zawartej w stworzeniu człowieka.

1. Zdecyduj, które ze stwierdzeń są prawdziwe, a które fałszywe.

1. Pieśń nad pieśniami można odczytywać alegorycznie (symbolicznie)	PRAWDA	FALSZ
2. Pieśń nad pieśniami można rozumieć jako utwór o relacjach między Bogiem a człowiekiem.	PRAWDA	FALSZ
3. Pieśń nad pieśniami ukazuje kobietę wyłącznie jako rodzicielkę	PRAWDA	FALSZ
4. Pieśń nad pieśniami nie propaguje poligamii.	PRAWDA	FALSZ
5. Pieśń nad pieśniami to miłosny poemat.	PRAWDA	FALSZ
6. Pieśń nad pieśniami to dzieło to dzieło, którego nie można traktować dosłownie.	PRAWDA	FALSZ

2. Poszukaj w tekście Zenona Ziolkowskiego informacji na temat możliwych symbolicznych interpretacji osób występujących w „Pieśni nad Pieśniami”, a następnie przyporządkuj do poszczególnych postaci odpowiadające im znaczenia.

MESJASZ

CZŁOWIEK

JEZUS

KOŚCIÓŁ CHRZEŚCIJAŃSKI

BÓG

IZRAEL

JAHWE

NARÓD WYBRANY

3. *Pieśń nad Pieśniami* ma kształt dialogu pomiędzy Oblubieńcem i Oblubienicą (z rzadka odzywają się tu inne osoby: bracia Oblubienicy i chór). Całość złożona jest z sześciu pieśni. Trzecia z nich zawiera hymn Oblubieńca.

Pieśń nad Pieśniami

Pieśń trzecia, rozdz. 4

Oblubieniec:

- O jak piękna jesteś, przyjaciółko moja,
jakże piękna!
Oczy twe jak gołębice
za twoją zasłoną.
Włosy twe jak stado [kóz](#)
fałujące na górach [Gileadu](#).
- Zęby twe jak stado owiec strzyżonych,
gdy wychodzą z kąpieli:

każda z nich ma bliźniaczą,
nie brak żadnej.

- Jak wstążeczka purpury wargi twe
i usta twe pełne wdzięku.
Jak okrawek [granatu](#) skroń twoja
za twoją zasłoną.
- Szyja twoja jak wieża [Dawida](#),
warownie zbudowana;
tysiąc tarcz na niej zawieszono,
wszystką broń walecznych.

<p>5. Piersi twe jak dwoje kozłat,
bliźniąt gazeli,
co pasą się pośród lilii.</p> <p>6. Nim wiatr wieczorny powieje
i znikną cienie,
pójdę ku górze <u>mirry</u>,
ku pagórkowi kadzidła.</p> <p>7. Cała piękna jesteś, przyjaciółko moja,
i nie ma w tobie skazy.</p> <p>8. Z Libanu przyjdź, oblubienico,
z Libanu przyjdź i zbliż się!
Zstąp ze szczytu <u>Amany</u>,
z wierzchołka <u>Seniru</u> i <u>Hermonu</u>,
z jaskiń lwów,
z gór lampartów.</p> <p>9. Oczarowałaś me serce, <u>siostro</u> ma,
oblubienico,
oczarowałaś me serce
jednym spojrzeniem twych oczu,
jednym paciorkiem twych
naszyjników.</p> <p>10. Jak piękna jest miłość twoja,
siostro ma, oblubienico,
o ileż słodsza jest miłość twoja od</p> | <p>wina,
a zapach olejków twych nad wszystkie
balsamy!</p> <p>11. Miodem najświeższym ociekają wargi
twe, oblubienico,
miód i mleko pod twoim językiem,
a zapach twoich szat
jak woń Libanu.</p> <p>12. Ogrodem zamkniętym jesteś, siostro
ma, oblubienico,
ogrodem zamkniętym, źródłem
zapieczętowanym.</p> <p>13. Pędy twe – granatów gaj,
z owocem wyborym kwiaty <u>henny</u>
<u>i nardu</u>:</p> <p>14. nard i szafran, wonna trzcina
i cynamon,
i wszelkie drzewa żywiczne,
mirra i <u>aloes</u>, i wszystkie
najprzedniejsze balsamy.</p> <p>15. [Tyś] źródłem mego ogrodu, zdrojem
wód żywych
spływających z Libanu.</p> |
|--|--|

3. Oblubieniec, opisując wygląd Oblubienicy, stosował różne porównania i zestawienia. Zaznacz w tekście porównania kolorem czerwonym.

4. Oblubieniec koncentruje się na opisie cielesności Oblubienicy. Poszukaj w tekście uwag odnoszących się do jej wnętrza (charakteru, psychiki itp.).

5. uzupełnij tekst

Księga „Pieśni nad Pieśniami” składa się z 6 lirycznych _____ (pieśni) połączonych wspólnym tematem – miłość dwojga ludzi. Utwory te mają formę _____. Narzeczeni, czyli Oblubieniec (nazywany też Salomonem) i _____ (Sulamitka), opowiadają w poszczególnych pieśniach o wzajemnym _____ i o towarzyszącym mu nieporozumieniach. Bohaterka wspomina m.in. o tym, że kiedy – stęskniona – szukała swojego _____, strażnicy miasta wzięli ją za nierządnicę. W finale księgi jest jednak mowa o zwycięstwie prawdziwej miłości.

W przeciwieństwie do innych ksiąg biblijnych w „Pieśni nad Pieśniami” nie ma ani słowa o _____ lub narodzie wybranym. Jeśli odczytamy ją _____, to może się nam ona wydać się po prostu utworem miłosnym, który w zmysłowy sposób opisuje uczucie łączące kobietę i mężczyznę.

Znawcy Biblii wskazują, że obecne w „Pieśni nad Pieśniami” pojęcia, takie jak Oblubieniec, Oblubienica, Pastrze, Król, winnica to słowa _____. W takim rozumieniu Oblubieniec może być alegorią Boga lub Chrystusa, a Oblubienica – narodu wybranego albo całej ludzkości. Przedstawiona w „Pieśni nad Pieśniami” relacja może więc ilustrować więź _____ Kościół z Chrystusem czy człowieka z _____.

VI. KSIĘGA TAJEMNIC I SYMBOLI, CZYLI APOKALIPSA ŚWIĘTEGO JANA

1. Które znaczenie słowa „apokalipsa” wyeksponował św. Jan w pierwszym rozdziale swojego dzieła?

- ☐ Ostrzeżenie
- ☐ Odsłonięcie
- ☐ katastrofa
- ☐ wszystkie odpowiedzi są poprawne

2. W Prologu Apokalipsy wskaż te fragmenty, które można potraktować jako dowody na prawdziwość przepowiedni:

Ap 1, 1-3

1 Objawienie Jezusa Chrystusa, które dał Mu Bóg, aby ukazać swym sługom, co musi stać się niebawem, a On wysławszy swojego anioła oznajmił przez niego za pomocą znaków służąc swojemu Janowi. 2 Ten poświadcza, że słowem Bożym i świadectwem Jezusa Chrystusa jest wszystko, co widział. 3 Błogosławiony, który odczytuje, i którzy słuchają słów Proroctwa, a strzegą tego, co w nim napisane, bo chwila jest bliska.

3. Słowo „apokalipsa” jest też synonimem katastrofy. Podaj co najmniej cztery inne wyrazy bliskoznaczne do wyrazu „apokalipsa” w tym znaczeniu.

4. W jednej z wizji (Ap 6, 1–17) pojawił się opis czterech jeźdźców (znanych w tradycji jako Czterej jeźdźcy Apokalipsy). Zaznacz te fragmenty, które odnoszą się do poszczególnych jeźdźców:

Ap 6, 1-17

6. 1 I ujrzałem: gdy Baranek otworzył pierwszą z siedmiu pieczęci, usłyszałem pierwsze z czterech Zwierząt mówiące jakby głosem gromu: „Przyjdź!” 2 I ujrzałem: oto biały koń, a siedzący na nim miał łuk. I dano mu wieniec, i wyruszył jako zwycięzca, by [jeszcze] zwyciężać. 3 A gdy otworzył pieczęć drugą, usłyszałem drugie Zwierzę mówiące: „Przyjdź!” 4 I wyszedł inny koń barwy ognia, a siedzącemu na nim dano odebrać ziemi pokój, by się wzajemnie ludzie zabijali – i dano mu wielki miecz. 5 A gdy otworzył pieczęć trzecią, usłyszałem trzecie Zwierzę, mówiące: „Przyjdź!” I ujrzałem: a oto czarny koń, a siedzący na nim miał w ręce wagę. 6 I usłyszałem jakby głos w pośrodku czterech Zwierząt, mówiący: „Kwarta pszenicy za denara i trzy kwarty jęczmienia za denara, a nie krzywdź oliwy i wina!” 7 A gdy otworzył pieczęć czwartą, usłyszałem głos czwartego Zwierzęcia mówiącego: „Przyjdź!” 8 I ujrzałem: oto koń trupio blady, a imię siedzącego na nim Śmierć, i Otchłań mu towarzyszyła. I dano im władzę nad czwartą częścią ziemi, by zabijali mieczem i głodem, i morem, i przez dzikie zwierzęta. 9 A gdy otworzył pieczęć piątą, ujrzałem pod ołtarzem dusze zabitych dla Słowa Bożego i dla świadectwa, jakie mieli. 10 I głosem donośnym tak zawołały: „Dokądże, Władco święty i prawdziwy, nie będziesz sądził i wymierzał za krew naszą kary tym, co mieszkają na ziemi?” 11 I dano każdemu z nich białą szatę i powiedziano im, by jeszcze krótki czas odpoczęli, aż pełną liczbę osiągną także ich współsłudzy oraz bracia, którzy, jak i oni, mają być zabici. 12 I ujrzałem: gdy otworzył pieczęć szóstą, stało się wielkie trzęsienie ziemi i słońce stało się czarne jak włosieny wór, a cały księżyc stał się jak krew. 13 I gwiazdy spadły z nieba na ziemię, podobnie jak drzewo figowe wstrząsane silnym wiatrem zrzuca na ziemię swe niedojrzałe owoce. 14 Niebo zostało usunięte jak księga, którą się zwija, a każda góra i wyspa z miejsc swych poruszone. 15 A królowie ziemscy, wielmoże i wodzowie, bogacze i możni, i każdy niewolnik, i wolny ukryli się do jaskiń i górskich skał. 16 I mówią do gór i do skał: „Padnijcie nas przed obliczem Zasiadającego na tronie i przed gniewem Baranka, 17 bo nadszedł Wielki Dzień Jego gniewu, a któż zdoła się ostać?”

5. Jakie wydarzenie będą miały miejsce u kresu dziejów?

6. Motyw czterech jeźdźców występuje w Apokalipsie tylko w jednym rozdziale. Postaci te nie są szerzej opisane. Zostań biblijnym egzegetą i objaśnij symboliczne znaczenie poszczególnych jeźdźców.

Skorzystaj z informacji umieszczonych w schemacie interaktywnym.

	ZNACZENIE	UZASADNIENIE	REKWIWITY
PIERWSZY JEŹDZIEC			
DRUGI JEŹDZIEC			
TRZECI JEŹDZIEC			
CZWARTY JEŹDZIEC			

7. Jaki nastrój panuje w podanych fragmentach Apokalipsy św. Jana?

- ☐ Radosny
- ☐ Podniosły
- ☐ Tajemniczy
- ☐ Złowrogi

8. Z czym kojarzą Ci się jeźdźcy Apokalipsy? Jakie znaczenie ma to, że klęski spadające na ludzkość zostały przedstawione właśnie w taki sposób.

W przededniu 1500 r., jako wyraz niepokojów związanych z przełomową datą, w roku 1498 powstał cykl drzeworytów Albrechta Dürera Apokalipsa. Temat świata wydawał się wówczas przerażająco aktualny: upadek autorytetu cesarstwa i papiestwa, drastyczny spadek wartości pieniądza, wojny domowe, powstania chłopskie, epidemie dżumy i syfilisu – przekonywały o bliskim sądzie bożym. Zidentyfikuj na podstawie cytatu jeźdźców uosabiających nieszczęścia wojny: Zabór (Podbój), Mord, Głód i Śmierć. Wpisz do tabeli odpowiednie symbole literowe i zinterpretuj symbolikę postaci.

Cytat	Postać na obrazie	Symbolika
oto biały koń, a siedzący na nim miał łuk. I dano mu wieniec, i wyruszył jako zwycięzca, by [jeszcze] zwyciężać		
I wyszedł inny koń – barwy ognia, a siedzącemu na nim dano odebrać ziemi pokój, by się wzajemnie ludzie zabijali – i dano mu wielki miecz		
a oto czarny koń, a siedzący na nim miał w ręce wagę oto koń trupio blady, a imię siedzącego na nim Śmierć		

9. Z jakich grup społecznych wywodzą się postacie przedstawione na obrazie?

10. Jak dobór postaci wpływa na wymowę dzieła?

11. Wpisz do tabeli kolory dominujące w przeczytanym fragmencie Apokalipsy i określ ich znaczenie.

DOMINUJĄCE KOLORY	SKOJARZENIA

12. Podaj cechy toposu Apokalipsy na podstawie analizy drzeworytu Dürera.

- ☐ _____
- ☐ _____
- ☐ _____
- ☐ _____